

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN
DE KENNIS DER GESCHIEDENIS VAN UTRECHT EN OMSTREKEN

1 DECEMBER
1939

ONDER REDACTIE VAN:
G. A. EVERS

14e JAARGANG
Nº 12

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: VAN SPEIJKSTRAAT 20

MEDEDEELINGEN UIT DE VEREENIGING.

De algemeene (jaar-)vergadering zal vermoedelijk op Maandag 29 Januari a.s. worden gehouden. Nadere bijzonderheden daaromtrent zullen in het e.v. nummer worden medegedeeld.

Het Jaarboekje 1939 is ter perse en wordt zeer waarschijnlijk nog vóór Kerstmis aan de leden gezonden.

WERK VAN HET DILETTANTEN SCHILDERS- GENOOTSCHAP ARTIBUS.

De teekeningen en prenten, die gedurende enkele maanden den belangstellenden museumbezoeker vroegere toestanden van de voormalige Wijk C voor oogen stelden, of de herinnering eraan bij hem verlevendigden, zijn nu vervangen door een twaalfstal schetsen en teekeningen van verschillende punten in de stad. Deze teekeningen vormen geen afgerond geheel. Dat zij nu in de bekende bovenzaal van het Centraal Museum bijeen tentoongesteld zijn, vindt zijn oorzaak daarin, dat zij door de Vereeniging „Artibus”¹⁾ daarvoor zijn afgestaan, hiertoe in staat gesteld door eenige van haar leden.

Zoo zijn van de hier genoemde leden ter bezichtiging gelegd:
twee schetsen, één van Bruntenhof (achter Lepelenburg) en een gezicht op eenige huisjes, achter de Twijnstraat aan de Oudegracht staande, van G. W. van Apeldoorn;

een gekleurde krijttekening, gezicht op de bijgebouwen van Paushuizen en den Domtoren, van A. Cocural;

een gezicht op de binnenplaats van het Gemeentelijk tehuis voor ouden van dagen en een op het bolwerk Sterkenburg met het daarop staande woonhuis, van mej. J. D. B. van der Feen;

een wintergezicht: sloopshelling aan het Zwarte water, met den molen aan de Merelstraat op den achtergrond, van B. van der Heyden;

1) Van deze vereeniging kunnen uitsluitend lid zijn zij, die als amateurs de teeken- of schilderkunst beoefenen en hun werk niet verhandelen.

gezichten op de Vinkenkade (van de Roode brug af gezien), op de huizen aan het Janskerkhof tusschen Boothstraat en Drift, beide potloodteekeningen, en een gekleurde krijttekening: de zuidzijde van de Geertekerk, van N. D. Imberg;

een gezicht op de achterzijde van een paar huizen in de Twijnstraat, en een gezicht op het terrein aan den Westerstroom met op den achtergrond de R.K. kerk aan den Heerenweg, van H. D. van der Meyden;

een gekleurde krijttekening: gezicht onder de brug aan den Pausdam, van R. Mol.

Het bezichtigen hiervan kan in hooge mate de belangstelling voor het teekenen aanwakkeren.

Hoevelen zouden graag een tekening of een krabbel maken van iets wat hun belangstelling wekt, doch gebrek aan vaardigheid belet hun dit voornemen ten uitvoer te brengen.

Bij het zien van werk van kunstenaars, hoe eenvoudig dit ook is, wordt gedacht: och, daar kom ik toch nooit aan toe.

Wie thans het werk ziet van dilettanten, dat hoe verschillend van opvatting het ook moge zijn, toch een eenheid vormt, zal zich ertoe zetten ook iets af te beelden.

Wie ervan houdt reisschetsen te maken, weet hoeveel bekoring het heeft deze schetsen later nog eens te bezichtigen. Hoe nauwkeurig moet een gebouw of stadsdeel worden bezichtigd bij het nateekenen. Hoeveel details komen naar voren, die aanvankelijk in de hoeveelheid verloren gingen.

En hoe wordt van de lichtspelingen genoten bij het rustig bezien.

Moge dan deze tentoonstelling, welke werk uit de stad Utrecht omvat, de bezoekers aansporen de afgebeelde plaatsen zelf te gaan teekenen, dan heeft het Stichtsch Genootschap Artibus zijn gestelde doel: belangstelling te wekken voor het teekenen en schilderen, bereikt.

N. D. I.

NICOLAAS BEETS TE UTRECHT.

11 Juni 1854—13 Maart 1903. III.

De eerste jaren van zijn emeritaat schijnen Beets niet licht te zijn gevallen ³⁴). Toch bleef hij woekeren met zijn tijd. Als predikant is hij na 1886 zelden meer opgetreden. Op 1 December 1890 heeft hij in zeer intiemen kring den lijkdienst geleid bij den dood van Koning Willem III, dien Beets hoog vereerde en bij wien hij zelf in blakende gunst stond. Maar de pen bleef Beets hanteeren tot aan zijn dood. Aan de Camera Obscura heeft hij tot het einde toe zijn zorg gewijd. Als bewijs van belangstelling in dit werk heeft het Provinciaal Utrechtsch Genootschap in 1890 ter gelegen-

heid van de jaarvergadering een tentoonstelling gehouden van alles wat op de Camera Obscura betrekking had.

Tot kort voor zijn dood is Beets blijven dichten, zijn laatst uitgegeven dichtwerk is van 1900. Dit was niet zijn verdienstelijkste poëzie, toch ontstond in deze periode een van Beets' beste gedichten „De moerbeitoppen ruischten” ³⁵).

Ook aan de gebeurtenissen van Utrecht bleef de dichter zijn aandacht wijden. Aan het versleten orgel van de Nicolaï-kerk legde hij in 1885 zijn „Bede” om rust in den mond ³⁶), in 1889 herdacht hij het vijf-en-twintigjarig bestaan van de werk-inrichting der blinden op de Neude ³⁷):

Voor de „behoefte Blinden”. Gal. VI : 9.

Vertraagt in 't goede niet, die vijf en twintig jaren
 Uw blinden hebt vertroost!
 De Hemel moge U 't leed, dat hun ten deel viel sparen;
 U en 't U dierbaar kroost.
 Zij zien de braven niet, wier weldaan hen omringen,
 God ziet hen overal, en geen van hen voorbij.
 Bij Hem is overvloed en keur van zegeningen
 Voor die barmhartig is, als Hij.

In 1886 vervaardigde Beets op uitnoodiging van Burgemeester en Wethouders van Utrecht een Feest-cantate voor de viering van het tweehonderdvijftigjarig bestaan der Utrechtsche Hoogeschool ³⁸), in 1892 schreef hij een Feestgezag bij het leggen van den eersten steen van het nieuwe Universiteitsgebouw door H.M. Koningin Wilhelmina ³⁹). Beets verwelkomde in 1893 de nieuwe Directrice van het Diaconessenhuis te Utrecht, Jkvr. Anna Gravin van Bylandt-Rheydt ⁴⁰), bezong in 1894 het veertigjarig jubileum van den predikant J. H. Gunning ⁴¹), maakte 4 Juni 1897 een dichtje voor Prof. H. Snellen met het onderschrift „Na lichting van de grauwe staar (4 Mei), mijn eerste schrift” ⁴²).

Toen H.M. Koningin Wilhelmina in 1900 Utrecht bezocht, heeft zij Beets in zijn huis willen bezoeken, doch deze was nog in staat om onder geleide van zijn dochter op Paushuizen zijn opwachting te gaan maken. Bij deze gelegenheid schonk de Koningin aan Beets haar portret met het opschrift „den ouden vriend van mijn huis”.

Omstreeks 1900 kon men Beets aan den arm van zijn dochter Aleida nog geregeld in den namiddag zien wandelen op de bolwerken nabij zijn huis, totdat ook deze uitgangen den hoogbejaarde te bezwaarlijk werden.

Op 13 Maart 1903 is Beets kalm ontslapen. Tot het laatst toe bleef zijn geest helder. Hij was sinds lang bereid te gaan en hij wist tot wien hij ging ⁴³). Talrijke vrienden en belangstellenden hebben hem op 17 Maart bij heerlijk lenteweer uitgeleide gedaan. Alleen een palmtak van H.M. de Koningin bedekte de kist, gelijk

slechts een krans van H.M. de Koningin-Moeder de sterfkamer had gesierd. Op het graf werd, zooals de overledene zelf had beschikt, het eerst gesproken namens de kerk, door Dr. A. W. Bronsveld. Daarna voerde Jhr. B. H. C. K. van der Wijck het woord namens de Universiteit en Jhr. Mr. J. Roëll voor de vele vrienden. Tenslotte zongen alle aanwezigen het 130e Evangelische gezang ⁴⁴).

Een zerk met geen ander opschrift dan „God is mijn licht” dekt op de eerste algemeene begraafplaats het graf van den man, wiens geest tot op den huidigen dag spreekt tot ons volk.

C. C. v. d. G.

34) Chantepie de la Saussaye t. a. pl. Blz. 267—268.

35) Dl. V. Gemengde Gedichten. Laatste bundel. 1892—1900. Blz. 76.

36) Dl. V. Late gedichten. 1884—1887. Blz. 28.

37) Niet opgenomen in de Dichtwerken, maar in het propagandageschriftje van de Stichting tot ondersteuning en zedelijke ontwikkeling van hulpbehoevende blinden, gevestigd te Utrecht.

38) Dl. V. Late gedichten. 1884—1887. Blz. 151—164.

39) Dl. V. Nog eens Winterloof. 1887—1892. Blz. 180—181.

40) Dl. V. Gemengde gedichten. Laatste bundel. 1892—1900. Blz. 25.

41) Aldaar blz. 33.

42) Aldaar blz. 118.

43) Chantepie de la Saussaye t. a. pl. Blz. 282—283.

44) Joh. Dyserinck t. a. pl. Blz. 178.

KLEINE MEDEDEELINGEN.

Fectio. — De opgravingen bij Vechten, waarvan wijlen Dr. Remouchamps een uitvoerige publicatie voorbereidde, zijn na zijn dood voortgezet. Over de jaren 1931—32 en 1936—37 geeft Dr. W. C. Braat verslag in de *Oudheidkundige Mededeelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden* (N.R. XX, blz. 47—65). Daarbij valt de medewerking van de luchtfotograaf te vermelden. Met deze moderne methode worden verrassende resultaten verkregen. Door de afwijkende groei van het gewas op plekken, waar slooten of muren zijn geweest, teekent zich de platte grond van forten en nederzettingen op de luchtfoto af. Ook kan men bij lage stand van de zon geringe hoogteverschillen van het terrein in beeld brengen.

Bij Vechten zijn Romeinsche castella uit drie perioden op dezelfde plek gevonden. Van het oudste, uit het begin van onze jaartelling, was de omvang slechts ten deele bekend. Thans kent men het verloop van gracht en palissade-wal ook aan de Oostzijde. Het castellum was gelegen aan een oude Rijnbedding; een breede vloer van balken diende daar als aanlegplaats, waarschijnlijk ook voor de oorlogsvloot, waarmee Germanicus door Vecht (= Drususgracht?) en Flevo-meer een tocht tegen de Germanen aan de Eems heeft ondernomen. (In ons Museum is een klein altaar, door een *trierarchus*, een marineofficier, aan Jupiter gewijd). Evenals op het Domplein werden bij Vechten vierkante houten waterputten gevon-

den. Een ronde ton vormde de wanden van de eigenlijke put. Afb. 49 toont zulk een put, die tot op de waterspiegel is verbrand. Daar ook andere brandresten werden gevonden, besluit Dr. Braat, dat het geheele castellum met de aanlegplaats bij de opstand der Bataven in 70 n. Chr. is verwoest.

Tot een andere conclusie komt Prof. Wagenvoort, die in *Mnemosyne* (Ser. III, Vol. VIII, pag. 58—64) de bekende inscriptie uit Vechten te Leiden bespreekt, de „doopceel” van *Fectio*, waardoor de authenticiteit van deze naam bewezen is; in dit artikel wordt een groote overstroming als oorzaak der verwoesting aangenomen.

Dr. Braat bespreekt ook de latere castella. Deze liggen ruim 2 M. hooger dan het oudste. Ook op het Domplein zijn de latere castella hooger gelegen, waarbij zich de vraag voordoet of deze ophooging van het terrein door menschenhand of door overstroming is ontstaan. Het artikel bevat vele afbeeldingen naar foto's en teekeningen van profielen, o.a. van een goed bewaard houten emmertje met ijzeren beslag en ketting, in een der oude waterputten gevonden (afb. 50). H.

Moreelse's vrouwenportretten. — „Er zijn in den ouden tijd in de Nederlanden méér portretschilders geweest, die er slag van hadden mannen te schilderen dan vrouwen”, schreef dr. A. Heppner ter inleiding van een geïllustreerd opstel over de Paulus Moreelse-tentoonstelling te Utrecht in het *Maandblad voor beeldende kunsten* (XV-1938, biz. 331—335). „In de musea en schilderijencollecties vindt men maar al te vaak „pendants”, een man en zijn echtgenoot voorstellend, waarvan de

eerste belangrijk beter en expressiever is uitgebeeld dan de laatste... alsof het „zwakke geslacht” ook zwakker geschilderd zou moeten worden. Voor de Zuidelijke Nederlanden geldt dit niet zoo bijna onbepaald als voor Holland; want de centrale schildersfiguur van Vlaanderen, Rubens — en zijn volgeling Van Dijck — wisten wel degelijk vrouwen te schilderen... Maar ook in Holland leefde terzelfdertijd een schilder, Paulus Moreelse, die zich vooral door de zachtheid en den lichtenden glans van het vrouwelijk incarnaat aangetrokken gevoelde en die op zijn minst vrouwen en kinderen éven goed als mannen — zoo niet beter — wist te portretteren... Zooals gezegd, munt Moreelse vooral uit in vrouwenportretten: den parelmoerachtigen schemer van een zachte huid weet hij even goed vast te houden als Rubens, zonder evenwel diens kleurengamma — met veel lichtblauw en rose — te imiteeren. Zou Moreelse niet met Rubens in aanraking geweest zijn?”

De schr. noemt dan enkele portretten, waarin overeenkomst tusschen Moreelse en Rubens valt waar te nemen en vervolgt: „Steeds weer is het opmerkelijk hoe ook het haar en de huid der mannen zacht en teer geschilderd zijn... Hoe gelukkig profiteeren hiervan echter zijn vrouwen, wier zacht incarnaat Moreelse gaarne nog sterker deed uitkomen door het fonkelen van de modieuze agrafen, bevestigd aan haar slapen of in heur haar. Nög meer schoonheid kan hij ontvouwen als hij zich van de beperkingen, hem opgelegd door het officieele nauwsluitende costuum, ontdoet, door mooie vrouwen uit te dossen in het gewaad van een herderin en ze naar zijn smaak te décolleteeren.”

„Moreelse is de grondlegger ge-

weest van een geheele school; als een succesvol portrettist van het patriciaat was hij voor de schilders van zijn tijd, niet alleen voor de Utrechtsche, voorbeeldig."

Mijnengevaar. — Toen de Radio het eerste bericht verspreidde omtrent de ontstellende ramp van de „Simon Bolivar” was ik juist bezig met het dóórbladeren van den jaargang 1805 van de toenmalige „Utrechtsche Courant”, de driemaal per week verschijnende voorgangster van het huidige „Utrechtsch Dagblad”. Het oorlogsnieuws, de neutraliteits-verklaringen en neutraliteits-schendingen inbegrepen, besloeg in die Napoleontische dagen ongeveer negentig procent van den redactioneelen inhoud, die op zijn beurt ongeveer zestig procent bedroeg van hetgeen in totaal op de twee pagina's, waaruit elk nummer bestond, den lezers toenmaals aan krantenlectuur werd geboden. In verband met het mijnengevaar, waaraan de plotse-linge radio-uitzending in het stille Zaterdagavond-uur weer met zoo schrijnende beschaming over ons huidige peil van beschaving herinnerde, trof mij een rapport van den Franschen schout-bij-nacht Lacrosse, waarvan een vertaling werd gepubliceerd in de „Utrechtsche Courant” van 9 October 1805. Het betrof een relaas van een aanval van Engelsche branders — de branders van toen deden ongeveer hetzelfde werk als de duikbooten van thans — op een deel der Keizerlijke Fransche flotille, welke in de buurt van Bologne een „Ankerlinie” voor de Fransche kust vormde. De middernachtelijke aanval der door pinken bestuurde branders — de aanval had plaats in den nacht van 30 September op 1 October — werd,

volgens de Fransche berichtgeving althans, zonder veel schade afgeslagen. Geen der 27 Fransche kanonneerbooten, die aan het gevaar der Britsche branders hadden blootgestaan, had grooter letsel bekomen „dan het breeken van eenige Glaasen en dat er eenig Schroot aan Boord vloog; de Kogels hebben eenig Touwwerk beschadigd; niemand van ons Volk is gekwetst”. En wat de vijandelijke pinken betrof: „door een heevig vuur afgewezen, hebben zij wel dra de vlugt genomen en hun behoud niet dan aan de duisterheid van den nacht te danken”.

Tot zoover had het Fransche legerbericht van „den 9 Vendemiaire 14de Jaar” (1 Oct. 1805) niets frappants. Wat mij trof in verband met de ramp van de „Simon Bolivar” was het slot.

„Met het aanbreeken van den dag — zoo gaat dan het rapport van den Franschen schout-bij-nacht verder — bespeurde de Heer *Alix* (vaandrig aan boord van de kanonneerboot die aan het hoofd van de ankerlinie lag) eenige in Zee drijvende Lighaamen, zondt zyne Boot, gecommandeerd door den Cadet *Masurier*, met zes man af, om te zien wat het was. Men haalde een Kogelrond Lighaam, met Koper beslagen, uit het Water, en zag weldra dat het eene dier helsche Werktuigen was, die door den Moniteur in een zijner No, onder den naam van *Globe de Compression* (Perskloot) beschreven is. Zoo dra men deeze Machine aan Land bragt, sprong deselve met gedruisch in de Lucht, en deed den Cadet *Masurier*, benevens drie man van de Boot, het leeven verliezen.

Bij laage Zee heeft men op de Kust zeer veele overblijfselen van deeze Branders gevonden en inzonderheid

een Slot met deszelfs Haan, gelijk aan die Machines, welke de Engelschen ons in den laatstleedenen Jaare, op den zelfden tijd, even belachlyk als met een even slegt gevolg, toezonden."

Over het „belachlyke" en het „slegt gevolg" van drijvende mijnen is men in den loop der tusschenliggende jaren wel anders gaan denken! W. G. v. R.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Willibrordiana 1939. IV. — In mijn vorig overzicht (blz. 87) werd ten onrechte beweerd, dat Wilfried en Willibrord nooit te samen in deze streken hebben vertoefd. Het tegendeel is waar. Nadat Wilfried, bisschop van York, reeds in 678 „Friesland" bezocht had (dus vóór Willibrords komst) en er eenigen verkennenden zedingsarbeid had verricht, kwam hij — op doorreis naar Rome — in den winter van 703—704 opnieuw hier aan. Zijn route leidde over Utrecht, waar zijn leerling Willibrord den geliefden leermeester vol vreugde ontving. Aldus verhaalt ons Beda III, cap. 13. Dat beiden echter te Vroonen een plaatsje bij Alkmaar, in 1303 door hertog Jan II van Henegouwen grondig verwoest) aan land gestapt zouden zijn en nog wel in het jaar 698, zooals de becritiseerde H. Soeteboom in zijn Oudheden van Zaanland, Stavoren, Vronen en Waterland (Amsterd. 1702, II², Vroonens begin, midden en eynde, blz. 19) mededeelt, wordt door niets bevestigd.

De laatste, hier aan te kondigen levensbeschrijving van Willibrord van groot formaat is die van den archivaris der abdiij Tongerlo, *Dr. M. A. Erens: Sint Willibrord, Apostel der Nederlanden* (Tongerloo 1939, St. Norbertus' Drukkerij, 253 blz. met vele illustr.). De schrijver noemt zijn boek „een condensatie, bedoeld als volksuitgave", „geschreven in lossen trant".

Men kan tegen die vooropgezette bedoeling geen bezwaren inbrengen, men kan ze zelfs waardeeren, maar men behoeft daarom nog geen bewondering te koesteren voor den stijl of voor de taal, die verre van zuiver-nederlandsch is. Met Dr. Erens' voorstelling der gebeurtenissen kan men doorgaans vrede hebben, al heeft men herhaaldelijk neiging bij vele details de opmerking te maken: ja, zoo zou men zich kunnen voorstellen, maar... Daarnaast verdient echter waardeering, dat de schrijver onderscheidene kwesties uitvoeriger behandelt dan de meeste auteurs van dit Willibrordjaar. Daartoe behoort bijv. een uiteenzetting van de verschillen tusschen de iro-schotsche en de roomsche Kerk in Willibrords tijd, verschillen die niet de algemeene leer raakten, maar slechts kloostergebruiken en missioneeringspraktijk en -methode betroffen. Schrijver legt er ook den nadruk op, dat Willibrord „op de eerste plaats een koningsgezant is. Hij is de volmacht-drager van den staat en is ingeschakeld in een organisatorisch werk in dienst van een christelijken, of liever gezegd een sacralen staat". Naast dat organisatieprinciep staat de opvatting, dat de priester de gedelegeerde is van het volk tegenover God, waaruit de uiterst geringe grootte der toenmalige kerkjes verklaard kan worden, die immers alleen dienden voor de officiegebeden, de namens de gemeenschap verrichte liturgische handelingen, het

Opus Dei. De Suidbert-episode wordt door Dr. Erens aannemelijk beschreven. Zou daar door anderen niet te veel achter gezocht zijn? De schenking van Echternach en andere goederen door abdis Irmina kwam niet zomaar uit de lucht vallen, maar was het resultaat van onderhandelingen, begonnen om een opleidingshuis en rustplaats te hebben, wanneer Utrecht onveilig en niet bewoonbaar was. De schrijver wijst ook op de nog weinig onderzochte familiegroeperingen in die dagen, wat van belang kan zijn voor de vraag, in welke maatschappelijke lagen der bevolking de zendelingen van dien tijd bij voorkeur aanknooppunten zochten en steun vonden.

Ofschoon Dr. Erens in zijn inleidende bespreking van de bronnen voor Willibrords levensverhaal de teruggevonden zgn. „Boetecanons van St. Clemens” voorzichtig aanduidt als door Willibrord geschreven „of tenminste gebezigd”, schijnt hij in een der laatste hoofdstukken geen twijfel meer te koesteren over Willibrords auteurschap daarvan. Men zou daarover wel eens een critische beschouwing hebben willen lezen, liever dan vertaald terug te vinden wat Hau (Sankt Willibrord, Saarbrücken 1932, S. 35 u. 36) indertijd uit den inhoud heeft meegedeeld.

Op bijzonderheden kan hier verder niet worden ingegaan. De opzet van het werk bracht mede, dat het wetenschappelijk apparaat werd weggelaten, aan welk gemis eenigszins werd tegemoet gekomen door de genoemde bespreking der bronnen. Ter algemeene oriëntering zal het werk van Dr. Erens niet zonder nut worden gebruikt.

Het in kinderlijken trant geschreven

boekje: *Sint Willibrord aan de Roomse Jeugd verhaald* door *Hendr. M. Smits* (Alkmaar [1939], Van Putten en Oortmeyer, 37 blz. met illustr.) wordt hier pro memorie vermeld. Ook het, eveneens voor kinderen bedoelde werkje van *P. Corneilssen*, *Sint Willebrord, de Prediker* (Helmond [1939], N.V. Boekdrukkerij „Helmond”, 34 blz. met illustr.) is door de bloote vermelding voldoende onder de aandacht gebracht.

En ten slotte moge nog even de belangstelling gevraagd worden voor het laatste in de rij der Willibrordboeken, dat bij het verschijnen van dit Maandblad vermoedelijk juist het licht zal hebben gezien: een facsimile-uitgave van *Die Legende van Sinte Willebroert*, een variant op Alcuins levensbeschrijving, voorkomende in het Passionaal van 1478, gedrukt door Gheraert Leeu te Gouda. Het is, voor zoover bekend, het oudste gedrukte leven van St. Willibrord. Bij de 14 bladzijden tellende, in driekleuren-druk uitgevoerde weergave van den ouden tekst met de gothische letter schreef kanunnik *E. Lagerwey* een verklarenden tekst, als u wilt: een „vertaling” in hedendaagsch nederlandsch en pater *Dr. B. Kruitwagen O.F.M.* een wetenschappelijke inleiding. Schrijver dezes had het genoeg een profexemplaar van dit royaal uitgevoerde werk te mogen bewonderen: hij zegt niet te veel, wanneer hij verklaart, dat het een weelde, een genot is, de oogen over het schoone werk van den maastrichtschen meesterdrukker Leiter-Nypels te laten weiden en den imitatie-perkamentband in de handen te voelen. Over den inhoud stelt hij zich voor te zijner tijd nog het een en ander te zeggen.

J. W. C. VAN CAMPEN.